

Trideset godina mlinaračke crkve Kraljice svete krunice

FOTO: BERNADETA BLAZETIN

4. – 5. stranica

Uručene srednjoškolske stipendije

3. stranica

Dan kravate u Budimpešti

10. stranica

O Jantarskoj cesti

11. stranica

Zgrabljeni u koroni

Teški i turobni dani su za nami Petrovišćani, kako su se mogli od toga obaviti jur svi u ovom orsagu. Korona-bum nije obašao ni naše selo, nažalost, ključni ljudi su se zarazili, ki su pak imali svakidašnje kontakte s nami. Trenutno mirilo je da su brojne familije zaprte u karantenu, mnoštvo ljudi čeka na test, a i na bolje dane. Je med njimi i takovih ke jur dvadeseti dan trapi i muči COVID-19, za neke i nevidljivi prijatelj, koji je po njevom mišljenju samo jedna obična influenza. Broj identificiranih i dalje raste i s tim paralelno su se narodile i neke spametne odluke. Nije samo zatvoren Kulturni dom, jaslice, čuvarnica djelomično djela, nego zavolj zaraženih prodavačic i Coop-bolta, restorani i krčme ne primaju goste. Dva tajedne dugo ne služi se maša u cijeloj Pinčenoj dolini, a i škola je prošla na digitalnu nastavu. Na početku pojave morebit nisu čudami ni ozbiljno zeli haranje ove kuge, bilo je pohađanja prez maskov, druženja itd., ali pogibel i smrt djelomično takovih ljudi ki još gor ne bi bili morali projt, kad su bili naizgled zdravi i stabilni, pljuska je bila u zdravu pamet. Petrovo Selo se je obliklo u črno i raspalo se je na dva dijela. Jedan dio tvrdi da nimamo već betežnikov i grublji ishod nego u drugi naselji, a drugi dio prima upute, tanače od mjesne doktorice, držeći propise, daljinu i s ostankom doma. Pominajuć se s ljudi neki imaju i škure misli pod psihickim pritiskom, stalno se študirajuć na tom, s kojom višću od smrti će se probuditi novi dan. Polag toga pak ne moremo izostaviti ni cijelu lištu onih, ki u ovom nevrime-nu riskiraju svoje zdravlje, još se skrbu za nas. To su domaće kuharice i pomoćnice čuvarnice, kuhari restorana „Pinke“, a i djelači i vlasnici kafića „Nazdravlje“, ki od četvrtka do nedilje stanu u red, misu, primaju narudžbe i raznašaju svoju ukusnu pizzu da tako razveselu Petrovišćane, ali uprav domaći privatnici ki si držu bolte. Bog plati i svim djelačicam i djelačem pošte, bolte Rebeke, pekarstva Zsolnai i Csepregi ki nesebično iz stranskih naselj napravu već kilometarov da naši ljudi budu perfektno opskrbljeni. Zahvalimo sve brižne telefonske pozive, mejle, pisma i najave, svaku molitvu s kojom nas sprohadjate, vjerujte, čutimo mi to u ovoj stiski. Neka vas sve skupa pelja i čuva dragi Bog u zaufanju da ćemo se vrijeda osloboditi od svakoga lova nevolje, gripe i korone. Živili!

Tiho

Glasnikov tjedan

Prije trideset godina, 2. i 3. studenoga u Sambotelu se okupilo, kako piše tadašnji tisak, 150 delegata iz krajeva Mađarske napućenih hrvatskim življem na I. Zemaljskoj skupštini Saveza Hrvata u Mađarskoj. Naime, nakon višemjesečnih priprema Inicijativnog odbora došlo je vrijeme za zajednički hrvatski politički istup prema mađarskoj po-

litici i prema matici. Tada se govorilo o broju od 80 do 90 tisuća Hrvata u Mađarskoj. Sazrela je potreba artikuliranja zajedničkih interesa, tadašnjih brojnih hrvatskih udruženja od Gradišća do Bačke. Ne

znam kako su se birali delegati za ovaj skup, ali tadašnji tisak piše i o tome. Pozornicu je zauzelo radno predsjedništvo, od kojeg nam danas o tom događaju može pričati tek nekoliko članova, Ernest Barić, Franjo Pajrić i Jolanka Tišler. U radnom predsjedništvu je bilo šest članova. Predsjedavajući Ernest Barić u svom uvodnom izlaganju ukazao je na ogroman značaj ovog događaja. Izneseni su prijedlozi za uspostavu jedinstvenog Saveza Hrvata. Budući da ni prvoga ni drugoga dana nije bilo vremena za konačno oblikovanje Statuta, donesena je odluka o formiranju Statutarne komisije za izradu nove, potpunije verzije Statuta, koja će biti objavljena i u Narodnim novinama. Prema odluci I. Zemaljske skupštine, Savez Hrvata u Mađarskoj će imati šest ravnopravnih centara – Budimpešta, Sambotel, Pečuh, Zala, Podravina i Bačka – s tajništvom u Budimpešti. Predsjednici regionalnih središta i zemaljski predsjednik će biti punopravni članovi Predsjedništva, dok će zemaljski tajnik i tajnici pojedinih regija, kao i predsjednik nadzornog odbora ući u sastav Predsjedništva, ali bez prava glasa. Skup je na kraju javnim glasanjem izabrao predsjednika i tajnika Saveza Hrvata u Mađarskoj, Đuru Frankovića, i Miju Karagića, pišu Narodne novine, broj 46., 15. studenoga 1990.

„Donesena je i Rezolucija
I. Zemaljske skupštine
Saveza Hrvata
u Mađarskoj u 13 točaka.”

Donesena je i Rezolucija I. Zemaljske skupštine Saveza Hrvata u Mađarskoj u 13 točaka.

1) Trenutno postojeća hrvatska udruženja u Mađarskoj ujedinjena su u jednu zemaljsku organizaciju, koja ima dužnost koordiniranja i organiziranja društvenopolitičkog i kulturno-prosvjetnog života Hrvata u Republici Mađarskoj.

2) Za izradu i krajnje formiranje Statuta treba formirati stručnu komisiju. Rok: 15. XII.

3) U najskorijoj budućnosti treba organizirati Društvo prosvjetnih radnika, koje će izraditi jednu koncepciju o unapređenju i razvoju školske nastave na hrvatskom jeziku.

4) Zahtijevamo da se u vrtićima hrvatskih naselja uvede nastava, ne jednodnevna, već tjedna, dakle svakoga dana, a u školama svakog dana najmanje jedan sat da bude na materinskom jeziku.

5) Od početka godine treba da se pokrene tiskanje Hrvatskih novina, tjednika Hrvata u Mađarskoj.

6) U svakom naselju gdje žive Hrvati treba osnovati mjesnu organizaciju, koja će zastupati Hrvate u samoupravnim i administrativnim tijelima.

7) Još ove godine treba sastaviti naše želje za matičnu nam državu Hrvatsku, kao i za vladu Republike Mađarske.

8) Moramo uspostaviti suradnju i s Hrvatima u Vojvodini, ojačati suradnju s Gradišćanskim Hrvatima u Austriji, Slovačkoj i ostalim hrvatskim udruženjima u inozemstvu.

9) Do 15. XII. svaka regija (tamo gdje trenutno nema) treba poslati ime svog predstavnika u zastupničkom tijelu.

10) Od današnjega dana razne agitacije po hrvatskim naseljima trebaju prestati, jer zbog ovih bi među našim življem moglo doći do nesporazuma. Agitacije se mogu slobodno obavljati samo u skladu s odlukom zastupničkog tijela.

11) Treba formirati jednu znanstvenu komisiju koja će obavljati znanstvena istraživanja po naseljima gdje žive Hrvati.

12) Treba formirati jedan kazališno-folklorni centar.

13) Rezoluciju treba dopuniti na temelju zapisnika.

Branka Pavić Blažetin

Hošigovcima uručene srednjoškolske narodnosne stipendije

Zbog koronavirusa ove se godine neće održati tradicionalna središnja svečana dodjela srednjoškolskih narodnosnih stipendija, umjesto toga stipendije će se uručiti u pojedinim školama. Tako je 21. listopada u sportskoj dvorani HOŠIG-a u sklopu svečanosti srednjoškolske narodnosne stipendije HOŠIG-ovim gimnazijalcima 11. razreda Viktoriji Kettinger i Ábelu Borosu-Kraboku uručio državni tajnik za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda predsjednika Vlade Miklós Soltész. Priredbi su nazočili veleposlanik RH u Mađarskoj Mladen Andrić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gudan i majka stipendistice Angela Kurta.

Stipendisti u društvu visokih uzvanika, ravnateljice Ane Gojtan i Angele Kurta

Svečana dodjela srednjoškolskih narodnosnih stipendija održana je u prostranoj sportskoj dvorani u skladu s propisima Civilnog stožera. Prve srednjoškolske narodnosne stipendije na prijedlog budimpeštanskog HOŠIG-a 2011. godine dodijelio je tadašnji zamjenik premijera i ministar javne uprave Tibor Navracics, nakon čega su ih stipendisti primali od ministra ljudskih resursa Zoltána Baloga i državnog tajnika za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima Ureda predsjednika Vlade Miklósa Soltésza. Stipendija se dodjeljuje onim darovitim srednjoškolicima s dobrim prosjekom ocjena koji su aktivni u narodnosnom kulturnom životu škole i svojoj zajednici, ali se razmatraju i socijalno stanje te planovi za nastavak školovanja. Srednjoškolska narodnosna stipendija od 30 tisuća forinti isplaćuje se u trajanju od dvadeset mjeseci tijekom dvije posljednje srednjoškolske godine. Školske godine 2020./21. srednjoškolsku narodnosnu stipendiju dobivaju 34 učenika iz sedamnaest srednjih škola. Ovo je deveta godina u kojoj se isplaćuje stipendija i druga otkako je dobivaju dva predložena srednjoškolca. Naime, prethodnih godina srednjoškolsku narodnosnu stipendiju u iznosu od 60 tisuća forinti dobivao je samo jedan srednjoškolac po ustanovi, ali kako je 2019. godine na svečanosti izjavio državni tajnik Miklós Soltész, odlukom da srednjoškolsku narodnosnu stipendiju ubuduće dobivaju po dva kandidata udovoljeno je zahtjevu školskih ravnatelja i narodnosnih glasnogovornika.

Svečani program u HOŠIG-u vodila je gimnazijalka Kamilla Szabados, a u sklopu prigodnog programa pjesmu Dorte Jagić „Jesenja stabla u sobama“ recitala je učenica 9. razreda Ena Kujundžić, dok je pjesmu Roze Vidaković „Zov“ recitirao učenik 10. razreda Grga Szabó. Hit Toše Proeskog „Igra bez granica“ otpjevale su sestre Nina i Maja Šindik, a splet bunjevačkih plesova i suvremenog plesa izvela je školska skupina „Tamburica“. Prigodnim govorom obratili su se ravnateljica Ana Gojtan i državni tajnik Miklós Soltész. Ravnateljica Gojtan naglasila je kako je škola jako

ponosna što je ideja narodnosne stipendije potekla upravo iz HOŠIG-a i upravo se ovdje uručuje učenicima. „Stipendija doprinosi razvoju narodnosne inteligencije čiji će se članovi, nadamo se i nakon završetka studija, vratiti korijenima i unaprijediti svoju narodnosnu zajednicu. Naime, osim brojčanog omjera hrvatske narodnosti u Mađarskoj, osnovni preduvjet opstanka kulture su ljudski resursi, pomoću kojih se mogu i žele koristiti mogućnosti koje postoje u mađarskom državnom i pravnom sustavu, kroz djelatne hrvatske samouprave, aktivnosti organizacija za zaštitu interesa te kulturnih i obrazovnih ustanova, uz aktivnu ulogu u civilnom samoorganiziranju“, istaknula je ravnateljica Gojtan. Državni tajnik

Soltész rekao je kako su se dobitnici srednjoškolske narodnosne stipendije već dokazali u svojoj zajednici, prvenstveno svojim rezultatima, ali trebaju biti spremni da u budućnosti preuzmu ulogu i zadaće narodnosnih čelnika, pomažući time svojoj zajednici. Naglasio je kako Mađarska Vlada pored srednjoškolaca stipendije dodjeljuje i darovitim studentima, budućim narodnosnim prosvjetnim radnicima. „Očekujemo da će se zaposliti u narodnosnim školama, raditi na njihovom unapređenju i pomoći učenicima da svoj jezik usvoje na najvišoj razini. Treća razina potpore je pedagoški narodnosni dodatak, koji dobivaju nastavnici narodnosnih jezika, neovisno o tome nalazi li se škola u vlasništvu Centra Klebelsberg, države ili mjesne narodnosne samouprave“, izjavio je državni tajnik Miklós Soltész.

Viktorija Kettinger pohađa HOŠIG od 9. razreda. Osnovnu školu završila je u rodnoj Gari. Njezina majka Angela Kurta svojedobno je maturirala u budimpeštanskoj Hrvatskoj gimnaziji. Viki redovito nastupa na školskim priredbama, voli pjevati i plesati. Nastupila je i na državnom natjecanju MiCROfon u Petrovom Selu. Ábel Boros-Krabok dolazi iz Subotice. Na savjet svojih prijatelja upisao se u HOŠIG. Voli povijest i slikarstvo. U slobodnom vremenu slika pejzaže, a najviše voli krajolike svog zavičaja i Hrvatske. Omiljena slikarska tehnika mu je za sada akvarel. Voli i čitati, ponajviše knjige o povijesti i povijesti umjetnosti.

Pored dva učenika 11. razreda srednjoškolsku narodnosnu stipendiju trenutno primaju i učenici 12. razreda budimpeštanske Hrvatske gimnazije Réka Ribarics i Martin Bences.

Kristina Goher

PEČUH

Srednjoškolske narodnosne stipendije u „Krlježi“ primaju učenici 11. razreda Vanessza Ujházi i Leon Gerencsér te učenice 12. razreda Angyalka Sztázics i Kata Egri, kojima je stipendija dodijeljena lanijske godine.

Trideset godina stoji u čast Kraljice svete krunice

Tridesetu obljetnicu posvete crkve Kraljice svete krunice 11. listopada, na dan proštenja Mlinarčani su proslavili euharistijskim slavljem koje je predvodio župnik István Marton, izložbom fotografija, prisjećanjem i kratkim kulturnim programom mjesnog Ženskog pjevačkog zbora. Za organizaciju se pobrinula Hrvatska samouprava Mlinaraca na čelu sa Žužanom Kotnjek, uz pomoć brojnih pojedinaca, načelnika Jánosa Kóse i mjesnog župnika. Obilježavanju su prisustvovali mnogi zaslužni pojedinci koji su doprinijeli izgradnji crkve, u prvom redu nekadašnji župnik Vilmos Harangozó (danas župnik u Kőszegu) i bivši načelnik Béla Dobos.

Stanovnici Mlinaraca većinom su katoličke vjere, koju čuvaju od davnina. Vjerski život ovdašnjih stanovnika stoljećima je bio vezan za Serdahel. Ta dva naselja, zahvaljujući istim posjednicima, vlastelinskim obiteljima Szentmihályi i Szentkálmani, najčešće su popisivana zajedno ili pak s nekadašnjim naseljem Szentmihály. Oba hrvatska naselja sve do 1777. godine pripadala su Zagrebačkoj biskupiji, kada je utemeljena Sambotelska biskupija, a sumartonska župa s filijalama, Serdahelom, Mlinarcima, Petribom i Pustarom došla su pod njenu jurisdikciju. Godine 1930. godine Serdahel postaje posebnom župom, kojoj su kao filijala priključeni Mlinarci. Mlinarčani su u Serdahelu na svetu misu odlazili pješke, premda ni u Serdahelu nije bilo prave crkve: u neka-

Crkva Kraljice svete krunice u središtu sela

dašnjoj školi (današnjem župnom dvoru) odvojene su učionice u kojima se održavala misa. Početkom prošlog stoljeća u Mlinarcima je već sagrađena kapelica u kojoj su se svaki mjesec služile svete mise, ali su vjernici uglavnom morali stajati vani. O gradnji crkve u središtu župe i filijalama, pa tako i Mlinarcima, počelo se razmišljati kada je 1987. godine serdahelskim župnikom postao gradišćanski Hrvat iz Petrovoga Sela Vilmos Harangozó. Planove su jačale i društvenopolitičke promjene u državi, koje su omogućile slobodniji vjerski život. Župnik Vilmos Harangozó uspio je okupiti vjernike i čelnike sela oko izgradnje nove crkve. Stigle su brojne donacije, postojala je jaka opredijeljenost za dobrovoljni rad, a priskočila je i mjesna samouprava. Kamen temeljac nove crkve položen je 23. lipnja 1989. godine u okviru svečane svete mise: položio ga je župnik Körmenda dr. László Gyürki, a već su-

CRKVA KRALJICE SVETE KRUNICE

Crkva je građena prema projektima Gyule Káldija. Desno od ulaza nalaze se stube koje vode na galeriju, a s lijeve strane smještena je ispovjedaonica. U glavnom crkvenom brodu u polukružnom obliku nalaze se klupe, takav raspored vjernicima omogućuje dobar pogled na oltarsku sliku. Sporedne brodove na obje strane od glavnog dijele svodovi, u desnom brodu se nalazi kip svete Rite, a u lijevom je kip svetog Antuna, djelo kipara Laszlóa Pintéra. Iza oltara stoji prekrasna oltarska slika izrađena od olovnog stakla, koju je projektirao dr. Zoltán Szabó, a izradio likovni umjetnik Árpád Mohai. Crkveni toranj, u koji je premješteno zvono stare kapele, visok je 15,5 metara.

Oltarska slika

Prisjećanje nekadašnjeg župnika Vilmosa Harangozóa

Dio izložbe o gradnji crkve

Svečano obilježavanje započelo je u crkvi

Pjevački zbor iz Mlinaraca

tradan započelo je betoniranje temelja. Novu crkvu 7. listopada 1990. godine, na blagdan Kraljice svete krunice posvetio je biskup István Konkoly. Zahvaljujući tadašnjem župniku Vilmosu Harangozóu, koji je fotografski zabilježio sve faze gradnje crkve, povodom 30. obljetnicu postavljena je prigodna izložba fotografija u kulturnom domu. Fotografije prikazuju polaganje kamena temeljca i plodove rada vještih ženskih i muških ruku, sve do podizanja zvona. Time je zabilježeno zajedništvo, marljivost stanovnika Mlinaraca i njihova odanost Bogu i vjeri. Izložbu je otvorio Vilmos Harangozó, prisjetivši se okolnosti gradnje: „Ja sam začel da se gradi ova crkva, mislil sam da za liturgiju je potrebno nakov prostor kadi moremo moliti gospodnje Boga, zato sam rekal da centralno mora biti se, ljudi moraju vidit oltar, da ljudima pamet, oči, duša gleda na oltar, otuda ide se, sa milošća, sa ljubav, sa moć. Veselim se, da smo zidali i da ljudi se i sad mole u crkvi“, rekao je i nastavio prisjećanje na nesebičnu pomoć ljudi u radu i prilozima. Spomenuo je i pomoć mještana susjednih pomurskih naselja, koji su podijelili radost otvorenja crkve s Mlinarčanima. „Otada su već mnogi pokojni, ali je njihov duh sačuvan u Božjoj kući i sjećanjima stanovnika Mlinaraca“, rekao je Vilmos Harangozó.

Nekadašnji načelnik i voditelj građevinskih radova Bála Dobos prisjetio se gradnje, zahvalivši se župniku Harangozóu i tadašnjim čelnicima, posebice obitelji Andrasek i Kósa na svakodnevnoj ustrajnosti, kojom su doprinijeli izgradnji crkve. Izložene fotografije mnoge su mještane potaknule na prisjećanje. Jenő Tompa građevinskih se radova prisjetio ovako:

„Pajdaši moji jako su šteli da delaju, da skupa betoniramo, zidamo. Najbole je bilo to kaj smo sve skupa delali, kaj smo znali da bude naše. Saki je sam štel dati peneze, nismo prosili kaj daj ne-

kaj, što je mogel dal je. Bilo je da je bilo trideset ljudi za delo, ljudi su zeli godišni odmor kaj bi mogli delati.“

Teta Katica Kotnjek vrlo je ponosna na mlinaračku crkvu. Nije mogla zamisliti kako će crkva izgledati kada je pogledala planove, ali nakon završetka radova bila je očarana njenom ljepotom. Drago joj je što je crkva u centru sela i mogu je gledati svi prolaznici: „Da smo mi bile velike dekile, nas su veke tak zmišlali „krumplici tériek“ (s trga krumpira), kaj vu našem selu vu centru su bili vrtovi. Vek su nam govorili kaj niti cirkvu nemate, kalamper i kuruzu vam je na glavnom trgu. Istina je, tak je bilo. To pak nam je jako žal bil. Bilo je i takov den da nas je bilo 56 koji smo delali na cirkvi. Fnogo smo se veselili, saki je nekaj donesel, kolače, al za piti i tak je leže išlo delo. Nije bilo nikaj teško, jako je dobre vole išel svet, dobre vole je drugač, nego da je morati, a jako smo šteli cirkvu.“ Katica je jedna od onih vjernika koji se još mole na hrvatskom jeziku, povremeno predvodi molitvu krunice. Na žalost, malo se mještana moli na hrvatskom. Pomoću molitvenika „Nebeska ruža“, čije je objavljivanje također zasluga bivšeg župnika Vilmosa Harangozóa, povremeno se moli i na kajkavskom dijalektu. Današnji župnik István Marton na nedjeljnoj misi uvijek umetne pokoju hrvatsku molitvu ili crkvenu pjesmu, no mlađi vjernici već ne znaju molitve. Vjeroučiteljica na vjeronauku s djecom uvježbava hrvatske molitve i pjesme, koje se govore i pjevaju na crkvenim blagdanima. Hrvatska samouprava Mlinaraca redovito organizira hodočašća u hrvatska svetišta poput Marije Bistrice, Ludbrega i Komara, a pjevački zbor još njeguje hrvatske crkvene pjesme. Na žalost, u Mlinarcima je ove godine uz dva krštenja održano tek jedno crkveno vjenčanje, no mještani su ipak ponosni na svoju crkvu Kraljice svete krunice, koje je ukras središta sela, simbol zajedništva i odanosti Bogu.

beta

Krizma u župi Santovo

Krizmanici u procesiji

Nakon što je u lipnju odgođena zbog pandemije koronavirusa u subotu, 3. listopada u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici održana je podjela Svete potvrde. Misno slavlje predvodio je nadbiskup kalačko-kečkemetski dr. Balázs Bábel, a sakrament Svete potvrde primilo je dvadeset troje mladih, među kojima je bilo osamnaest Santovčana i pet krizmanika iz okolnih naselja. Santovačke krizmanike pripremila je vjeroučiteljica Katalin Molnár Tomašev. Potvrda je, kao što i samo ime govori, sakrament kojim osoba potvrđuje svoju vjeru i pripadnost Crkvi. Misa je već po tradiciji uljepšana pozdravnim govorima, čitanjem, molitvom vjernika i crkvenim pjesmama na hrvatskom jeziku. Svečanosti je nazočilo više stotina vjernika, krizmanika, roditelja i rođaka. Zbog pandemije koronavirusa vjernici i krizmanici štitili su se maskama.

S.B.

Misno slavlje, koje su krizmanici uljepšali dvojezičnom molitvom vjernika predvodio je nadbiskup kalačko-kečkemetski dr. Balázs Bábel

Krizmanici su potvrdu primili u maskama

Već po tradiciji misu su uljepšale izvorne narodne nošnje

Krizmanici, nadbiskup dr. Balázs Bábel i župnik Imre Polyák nakon mise na santovačkoj Vodici

Veliki broj zaraženih koronavirusom u školi Miroslava Krležę

Pojačane mjere zaštite

Uprava Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležę 27. listopada putem svoje Facebook stranice izvijestila je roditelje o situaciji koja je u školi nastupila uslijed pandemije koronavirusa.

Već od polovice listopada stanje je zabrinjavajuće, zaražen je velik broj djelatnika, među kojima je i ravnatelj, kao i učenika. Stoga su, između ostalog, roditelji izviješteni da je u školi nekoliko potvrđenih zaraženih osoba, te se zbog toga veći broj djece, pa čak i cijeli razredi nalaze u karanteni. Tako je u karanteni bila i jedna vrtićka skupina, uz više razrede osnovne škole, 10. razred gimnazije i 1.A razred, ali se nakon jesenskog raspusta svi mogu vratiti u školu. Uprava škole je konzultirala i nadležno Ministarstvo ljudskih resursa oko daljnjeg rada u školi i mogućem prelasku na digitalnu nastavu. Naime, broj zaraženih i širenje pandemije utječu i na nastavni rad u učionicama, u kojima je veliki broj učenika i nemoguće je održavati distancu. Po preporuci Ministarstva od 2. studenog, kada je i kraj jesenskog raspusta, rad se kao i ranije nastavlja u učionicama i za sada nema razloga za prelazak na digitalnu nastavu. Sam prelazak na digitalnu nastavu nije u nadležnosti škole već nadležnog Ministarstva, koje ne vidi razloga za isto, jer do kraja jesenskog raspusta svima koji su u samoizolaciji ili karanteni istječe rok propisanih epidemioloških

mjera, te se većina može vratiti u školu. Ministarstvo će u dogovoru s upravom škole pomno pratiti daljnji razvoj situacije i obećalo je hitnu intervenciju u slučaju da se ne može omogućiti nastava u učionicama zbog eventualnog velikog broja zaraženih nastavnika.

Zarazom su uglavnom pogođene odrasle osobe, djelatnici škole, uključujući i upravu. Stoga će se dodatno od 2. studenoga pooštriti obvezno nošenje maski, za što će se izraditi poseban akcijski plan. Nošenje maski vjerojatno će biti obavezno i u učionicama tijekom nastave, kako za učenike tako i za nastavnike. Trebamo koristiti sve mogućnosti zaštite kako bismo smanjili širenje zaraze i broj oboljelih, ističe uprava škole.

Tijekom jesenskog raspusta škola i sve školske prostorije pored redovitog čišćenja temeljito su dezinficirane pomoću posebne tehnologije. Uvest će se posebne mjere i u vezi boravka i konzumiranja obroka u blagovaonici. Ukoliko to omogućće vremenske prilike sati tjelesnoga odgoja odvijat će se na otvorenom. Uprava škole moli roditelje za razumijevanje, disciplinu i pomoć u poticanju djece na obavezno nošenje maski te ako je moguće što skorijem napuštanju popodnevnih grupa, kako bi se smanjile gužve u prenatrpanim učionicama i školskom prostoru, jer su mišljenja kako je sigurnije ako dijete ne provodi cijeli dan u učionici.

Branka Pavić Blažetin

BREME

U organizaciji Hrvatske samouprave Bremena 6. studenog s početkom u 18 sati u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe održat će se glazbena večer u spomen preminulom hrvatskom pjesniku Đuri Paviću. Program se osvrće i na druge hrvatske pjesnike iz Baranje.

SEMELJ

Ozbiljna je situacija i u Semelju glede pandemije koronavirusa, više je obitelji oboljelo, piše u svom obraćanju mještanima na seoskoj Facebook stranici načelnik Semelja, koji je i sam s obitelji u karanteni. Očito je da će ovaj drugi val pandemije koji je u tijeku biti teže premostiv od prvog. Nekoliko osoba i u Semelju je zaraženo te načelnik poziva stanovništvo na još strože poštivanje svih propisanih epidemioloških mjera kako bi se smanjilo širenje zaraze. Samouprava će nastojati svim stanovnicima biti na raspolaganju. Kako bi se usporilo širenje epidemije zatvorena je seoska trgovina pića. Ponovno će biti podijeljeni paketi sa zaštitnim maskama i dezinfekcijskim sredstvom svim kućanstvima. Trgovina mješovitom robom je otvorena, prima i narudžbe koje se dostavljaju kućama, a nastavlja se i pomoć oko nabave lijekova. Načelnik poziva stanovništvo na oprez: u slučaju da se jave sumnjivi simptomi koji upućuju na zarazu mještani se odmah moraju obratiti liječniku. Također poziva mještane da se suzdrže od većih okupljanja i uzajamno

pomažu te se ne skrivaju ukoliko su zaraženi ili su imali lakše simptome, jer kod drugih posljedice mogu biti teže. Odgovornost je zajednička, poručio je načelnik. Branka Pavić Blažetin

„Običaji mrtvački događaja kod semartinski Šokaca. Nije radosna tema, ali i to se drži nuz svakodašnji život seljana, Šokaca, u Semartinu.“

Pogrebni običaji kod semartinskih šokačkih Hrvata

Zahvaljujem se Anki Matović Gatai, Agi Matičanac Marković, Marku Bošnjaku i Anici Bošnjak Zsoldos na fotografijama i ne u posljednjem redu urednici Branki Pavić Blažetin.

Smrt

Pokojnog bi umili, ako je muško obrijali. Na ljepo spremitu postelj u prednjoj sobi, između dva pendžera na polak pod „gredu“ su ga stavili. Postelj je novim bjelim platnom, upletovima sašito ponjavom prekrivena, pod glavom pavlaka (uski, dugački, otkani jastuk). Naravno, ako je mlad, onda je pavlaka šarena, uostalom je skromniji stil. Ogledalo je isto bjelim platnom, krpom pokrito. Ispred mrtvačke postelje stolica (stol), na njoj bjeli stolnjak, sviće, propeče, u časi svete vode sa grančicom „simsir“, ili ružmarin. Sotom grančicom svatko tko je došo vidit pokojnog, posvetijo, poklonio se i malo moljio. Svijeće su uvijek gorele, pa i cjelu noć. S dvi strane mrtvačke postelje red stolova (stolice). Bližnji rodovi su tu sjedeli i bdili, dugo, dugo vremena. Šutjeli, molili se, jaukali (jadikovali). Npr : „Mili drugo zašto si me ostavio.“ „Mila kćeri nezaboravljena, na vik tužna majka tvoja.“

Bila je jedna žena Stana Vrbanac, ona je svakog jaukala, i tko nije bio njezin bližnji rod. U noći nisu bdili. Općenito jedan, jedan i pol dana je bio pokojni pod gredom.

Sprimanje pokojnog

Svakoja žena, mat, baka se nabrinila, šila, vezla, pripravljala ruvo za smrt, „smrtnjača“. I za mušku i za žensku malu djecu, za mlade odrasle i za starije. Jel bilo je smrtni događaja u svako doba svoji godina. Eto vidimo naši Šokci su se i za smrt pripravljali, brinili sobom, ne samo za život. Muško su u gaće i šokačku košulju sprimili. To je od bjelog finog platna bilo, čisto bjelo navezeno. Naravno, koliko je bio star, takvo je bilo ruvo. Kraj glave na pavlaci šesir, na nogama bjele, vunene pletene čorape. Do kraja

drugog svjetskog rata svatko je u narodnoj nošnji sprimito zakopan, ali znamo slučaj još i početkom 1960-ih godina, i krajem 1970-ih godina. Bilo je i prije toga, ali kasnije već skoro svatko je u civilskom ruvu zakopan. Ako je mlada žena, ne-daj Bože divojka umrla, tako su ju sprimili kao u životu za svetu misu, u crkvu. Jako opravito. I muškom i ženskom pokojnomu su u ruke metnili patrice (očenaši). Svetu misu za pokojnu dušu uvijek su dali prikazat. Škrinju je do 1960-ih godina u selu tišljer Marko Magušić pravio, a kasnije se u Šiklošu nabavilo. Zakovanu škrinju (lijes) su izneli na dvor, na nosila stavili, tu je svećenik opjevo mrtvaca.

Oko odra

„Smrtnjača“

Trenutak za pjesmu

Opomena

Namjerniče,
ako kreneš s istočne strane
oprezan budi
vojska nevidljiva
na mrtvoj je straži.
I dah ti poznaje
i namjeru prepoznaje
u srce ti proniče
očima vječnosti.
Ne gradi, namjerniče,
kula i snova
nevidljiva vojska
tek prividno spava,
tu strahovi prestaju
tu snovi vaši nestaju
žive duše ratnika
čuvaju naš grad.
Namjerniče!
Ako kreneš s istočne strane
oprezan budi.
Vojska nevidljiva
na mrtvoj je straži.

Tanja Belobrajdić

Pogrebna povorka

Pogrebna povorka, sahrana i karminje

S jedne strane su stajali ožalošćeni najbližjih, s druge strane iza svećenika ostali. Škrinju su do groblja četiri muška nosili na svojim ramenima. Otprilike na pol puta bi se prominjili sa drugim četirim muškim.

Naprid je išao svećenik, dva đaka (ministranti), jedan mladi muški je nosio križa, jedan drugi onog dugačkog križa na kojih bi povezali dva šarena, otkana otarka. Jedan svećeniku, jedan kantoru. Za njima su išli ožalošćeni. Jedna mlada rođakinja ili curica nosila svetu vodu sa grančicom, ostali sviće. S putem do groblja se moljila žalosna krunica.

Malo daljne muške rodove su zvali raku kopat, a žene i komšinice za kuvarice. Ako je pokojni muško, onda ženine rodove, ako je žensko onda muževne.

Crkva u Semartinu

U semartinskoj crkvi Šokice sve u svilenim maramama, oko 1950. godine

Poslije sahrane bile su karminje. Kuvalo se kokoške čorbe, ovčijeg paprikaša, pekli su debele masnice makom, orom, cimetom. Bilo je rakije, vina. Rakije su pripravili i posebno grobarima, da ponese sobom u groblje, dok kopaju raku da se malo pokrijepu, naročito u zimsko doba. Grobarima su još i ručak (doručak) pripravili. Pražili su kupusa, čvaraka, (slanine), rebara. Jako zanimljivo, i za grobare i za kuvarice osobe trebaju biti brezpara. Na to se jako pazilo. „Čudnovat i strog običaj“. Pa još i kokoše što su klali, i tepsije masnica brezpara!

Kada se došlo sa groblja, pred ulazom je bila mivačka (korito) vode i jedan manji kamen. Trebalo je oprat ruke i mokrim rukama posukat kamena, obrisat ruke nije bilo slobodno! Sutra dan ujutru kućani, najbližjih rodovi i kuvarice su išli na grob. Zapaljili sviće i moljili se.

Marica Matičanac Kelemen

Bogatstvo...

Obitelj Age Magušić Zimmerman. Baka Ana Janjić Magušić, deda Marko Magušić, otac Stipo Magušić, mati Ana Tunja Magušić, Aga Magušić, brat joj Pavo Magušić i rođakinja Janja Antolović.

Dan kravate u Budimpešti

Vezivanjem kravate na spomenik Miroslavu Krleži u parku Ludovika 18. listopada u Budimpešti je obilježen Dan kravate. Kravatu su vezali veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić i predsjednica Hrvatske samouprave XVI. okruga Kinga Kolesa.

Okupljenima se obratio hrvatski veleposlanik Mladen Andrić, izrazivši zadovoljstvo što se Hrvati u Budimpešti i u otežanim uvjetima pandemije zajednički prisjećaju prepoznatljivih simbola hrvatskog identiteta, čineći to povodom kravate, u društvu velikana hrvatske i europske književnosti 20. stoljeća. Podsjetio je i na druga događanja iz moderne hrvatske povijesti, poput nogometne utakmice Hrvatska – SAD (1990.) i koncerta Prljavog kazališta na Trgu bana Jelačića u Zagrebu (1989.). Pod-

sjetimo, Academia Cravatica ustanova je koja je inicirala obilježavanje Dana kravate 18. listopada, što je Hrvatski sabor 2009. jednoglasno prihvatio. Academia Cravatica stoji iza brojnih inicijativa vezanih uz kravatu – od njezina vezivanja oko „vrâta“ pulske Arene 2003. godine do promoviranja Dana kravate u stranim zemljama, gdje se, kako u europskim tako i u svjetskim razmjerima, proslavlja svake godine. Dan kravate poziva na univerzalnost, zajedništvo i povezivanje, ali i susret i komuni-

kaciju, podsjećajući pritom na prava, odgovornost i obveze. Širenje poruka koje kravata sažima dokaz je prihvaćanja povijesti, nadovezivanja na nju u graditeljskom odnosu prema sadašnjosti i spremnosti za nove izazove. Program je ostvaren u organizaciji Hrvatske samouprave XVI. okruga, u suradnji s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Mađarskoj.

Kristina Goher

Zajednička fotografija

I. Hrvatski piknik u Budimpešti

Hrvatska samouprava Budimpešte i Udruga grada Budimpešte i okolice 26. rujna u Sportskom kompleksu „Zoltán Varga“ po prvi su put priredile Hrvatski piknik. Nažalost, prethodnog dana mnogi su otkazali sudjelovanje na priredbi. U okviru gastronomskog programa Hrvatska izvorna folklorna skupina pripremila je goveđi paprikaš, koji je skuhalo Magdi Tóth, dok je ekipa iz Podravine kuhala perkelt, glavni kuhar bio

je Árpád Óvári iz Martinaca. Članice KUD-a pripremile su i sendviče, Andreja Šimara Tábori ispekla je gibanicu sa sirom i kolače, dok je Hrvatska samouprava Budimpešte gostima pripremila pečeni krumpir i meso, ali nije izostala ni domaća rakija uz vino, sokove i pivo. Ni ovaj put nitko nije ostao gladan, a po dogovoru sljedeće će godine sudjelovati veći broj ekipa.

k.g.

O Jantarskoj cesti drugačije u Koljnofu

Putovanje u vremenu i prostoru na stazi žitka

Etnomemorijalni i informacijski centar Gradišćanskih Hrvatov KUME u Koljnofu jur je nekoliko puta pripremio pravo presenećenje za nas, ali ono što je dr. Franjo Pajrić u ljeti napravio iz škadnja/štaglja toga centra, to je neobično čudo. Panoji, relikvije i suveniri s putovanja „Po staza naših starih“, znanstveni poster, knjige i izdanja, to je samo jedan dio zbirke, što je sve izloženo u staroj zgradi. Predavanje „O Jantarskoj cesti drugačije“ je svojevrsno otpiranje oči da današnji čovik se začme intenzivnije razmišljavati o prirodni stvari i svitu u globalu, ne samo po dovidob nabifliranom znanju. Izložba sa slikami Tomislava Marijana Bilosnića i zanimljivi film o druidi, snimljen u Hrvatskoj, kot i prekrasna snimka s koljnofskim dronom o lipoti zemlje Hrvatske, to je sve stalo na repertoaru 9. oktobra, u petak uvečer na Pajrićevom znanstvenom tečaju. Dosadno gvišno nikomur nije bilo.

Zahvaljujući Leaderovomu programu kotrigr Etnomemorijalnoga i informacijskoga centra u prošlom vremenu brojna istraživanja su napravili na stazi žitka i ti rezultati su predstavljeni ovom prilikom. Kako je napiseno i u, za ovu priliku izdanoj, brošuri, na kraju projekta „Tajne Jantarske ceste“ će se postaviti još jedna izložba i u tiskanom formatu će na vidjelo zajti iskustva, otkrića itd. U sadašnjoj multimedijalnoj izložbi uz pomoć objašnjavanja dr. Franje Pajrića predstavljeni su izdanja, slike, fotografije i videosnimke a brojna su i dugovanja, predmeti, dani pobrani na prošli putovanji u spominku naših starih korenova. U istraživanju sudjeluju i hrvatski stručnjaci, zato je uglavnom jezik izložbe hrvatski. Kako je rekao dr. Franjo Pajrić, mi Gradišćanci još i dandanas živimo na ovoj cesti, ku su povezali isključivo s Rimljani, a po pravom bila je staza komunikacije, spona med sjeverom i jugom. Cesta je jednako bila važna svim

narodom jer na njoj je potekao žitak, na njoj je potekla međusobna trgovina, a ispletena je i informacijska mriža. Igor Šipić ki usko sudjeluje s koljnofskim centrom pred nekoliko ljet je došao do spoznaja da je Jantarska cesta funkcionirala kao dvostruka spirala, ka nas pelja u žitak. Spirala od črišnje to i simbolizira. Dr. Franjo Pajrić ukopao se je i u stručnu literaturu, tako je spomenuto ime Petra Ferdebara i njegova knjiga naslova Hiperija: obitavalište Atlantovo, obitavalište Trosovo, zemlja Hrvatska. Po Pajrićevi riči otok Pag je najčudesniji otok na Jadranu, a dane su ovde natuknice i za stari naziv Koljnofa, nadalje, kako Majka Božja Sinjska leži na istom meridianu kot Majka Božja Koljnofska i kako Jantarska cesta spaja Panoniju s Dalmacijom. U potkrovlju štaglja zasad stoju umjetnička djela Tomislava Marijana Bilosnića, ali smo upoznati i zanimljivom štorijom škadnja, koji je sazidan od teškoga betona iz jerbinstva Martina Klemenšića. To je morebit jedina zgrada u Koljnofu ka je u sebi imala kot škadanj i štagalj za blago. Danas tamo funkcionira kino, kade su predstavljeni ovput videofilmi. Jedna kot simulacija druidskog žitka, mudrosti i jerbinstva, a u finalu toga večernjega programa drugi film o lipoti Hrvatske iz lufta: od paškoga mosta, prik rijeke Krke do kanjona Čikole, Stona, Cetine, Dubrovnika, Sokol grada, doline Neretve do Imotskoga i Konavla, dronski snimljena panorama ponudila je jedinstveni doživljaj svim gledateljem. U vitrini dr. Franjo Pajrić gizdavo je pokazao etno nakite iz jantara, koje su napravile za presenećenje marljive ženske ruke Udruge Etnoraj Ogrlice.

Dr. Franjo Pajrić ukopao se je i u stručnu literaturu, tako je spomenuto ime Petra Ferdebara i njegova knjiga naslova Hiperija: obitavalište Atlantovo, obitavalište Trosovo, zemlja Hrvatska. Po Pajrićevi riči otok Pag je najčudesniji otok na Jadranu, a dane su ovde natuknice i za stari naziv Koljnofa, nadalje, kako Majka Božja Sinjska leži na istom meridianu kot Majka Božja Koljnofska i kako Jantarska cesta spaja Panoniju s Dalmacijom. U potkrovlju štaglja zasad stoju umjetnička djela Tomislava Marijana Bilosnića, ali smo upoznati i zanimljivom štorijom škadnja, koji je sazidan od teškoga betona iz jerbinstva Martina Klemenšića. To je morebit jedina zgrada u Koljnofu ka je u sebi imala kot škadanj i štagalj za blago. Danas tamo funkcionira kino, kade su predstavljeni ovput videofilmi. Jedna kot simulacija druidskog žitka, mudrosti i jerbinstva, a u finalu toga večernjega programa drugi film o lipoti Hrvatske iz lufta: od paškoga mosta, prik rijeke Krke do kanjona Čikole, Stona, Cetine, Dubrovnika, Sokol grada, doline Neretve do Imotskoga i Konavla, dronski snimljena panorama ponudila je jedinstveni doživljaj svim gledateljem. U vitrini dr. Franjo Pajrić gizdavo je pokazao etno nakite iz jantara, koje su napravile za presenećenje marljive ženske ruke Udruge Etnoraj Ogrlice.

Tiho

Foto: Gábor Horváth

U organizaciji Poduzetničkog centra Šomođske županije i Udruge za sport i rekreaciju grada Barča 10. listopada svečano je predana na uporabu biciklistička staza koja povezuje Barč i Tomašim rutom dugom 56,4 kilometara. Staza je izgrađena domalo prije godinu dana i koriste je brojni cikloturisti. Spomenuta staza od Barča do Brlobaša prolazi kroz niz povijesnih hrvatskih naselja u Šomođu. Ostvarena je u sklopu projekta „Amazon of Europe Bike Trail” koji je okupio 15 projektnih te 11 pridruženih partnera iz pet zemalja, Austrije, Slovenije, Hrvatske, Mađarske i Srbije. Ukupna duljina rute koja među ostalim u Mađarskoj i šire povezuje i naselja u kojima su nekada živjeli i danas žive Hrvati je 1.250 km. Početna točka rute je austrijski Mureck, a završna mađarski Mohač. Ovoga puta veliki broj okupljenih biciklista vozio je od Barča preko Tomašina do Brlobaša. U tijeku su pregovori o produžetku staze u smjeru Šikloša i Balatona. U spomenutu rutu uloženo je 270 milijuna forinti, kazao je na otvorenju staze parlamentarni zastupnik László Szászfalvi. U turi je sudjelovalo 143 biciklista, izjavio je na svom Facebook profilu sportski djelatnik iz Barča Gábor Horváth, od kojeg smo „posudili” i fotografiju uz ovaj napis. Pored zastupnika Szászfalvija biciklirali su i parlamentarni zastupnik Csaba Nagy, predsjednik Skupštine Šomođske županije Norbert Biró, predsjednik Skupštine Baranjske županije László Őri te gradonačelnici i načelnici zainteresiranih naselja. Nakon odmora u Tomašinu, gdje je bicikliste ugostila mjesna uprava Tomašina na čelu s načelnikom Józsefom Sabaczom (u Tomašinu djeluje i Hrvatska samouprava) krenulo se prema Potonji. U Potonji su načelnik sela Tamász Reisz i djelatnici samouprave iznenadili izletnike „ukusnim langošima”, dok je načelnik Brlobaša Ivica Pavleković čekao izletnike u Brlobašu kod Drave. Uslijedio je odmor uz ukusne zalogaje iz brlobaškog kotlića, te uživanje na obali Drave. I dan je pogodovao biciklistima, sunce babljeg ljeta svojim zrakama obojilo je krajolik prekrasnim kasnojletnim bojama.

Branka Pavić Blažetin

Novi krov tomašinske crkve

U Tomašinu je završena obnova crkvenog zdanja. Crkva posvećena Svetom Vendelinu, koji se slavi 20. listopada dobila je sasvim novi krov. Kako je za portal barcsihirek.hu izjavio arhitekt Antal Szemere ugrađene su nove grede, rogovi, letve i stavljen novi crijep. Radove obnove je izveo Ferenc Kótai. Posebno je trebalo paziti oko oltara na brojne elemente pri obnovi. Izgrađen je i sustav kanalizacije i odvoda kišnice na sedam do osam metra dalje od crkvenog zdanja. Predstoji još unutarnje bojanje i obnova te bojanje fasade i zamjena prozora i vrata, što se sada iz dobivenog natječaja nije moglo napraviti. Ispala žbuka ispod starih prozora je popravljena tako da voda ne curi ispod prozora.

B.P.B.

Foto: ALEXANDRA SABACZ

Mala stranica

Svjetski dan izumitelja

kojega bi danas bio nemoguć WiFi. Na ovaj dan se prisjećamo nekih od najvećih svjetskih izumitelja koji su svojim inovativnim radom poboljšali naš svakodnevni ljudski život te ujedno potičemo mlade vizionare da i dalje nastave mijenjati svijet svojim izumima. Ne smijemo zaboraviti hrvatske izumitelje koji su svojim inovacijama uljepšali hrvatsku i svjetsku svakodnevicu, a među njima su najistaknutiji Nikola Tesla, Faust Vrančić, Slavoljub Penkala, Tomislav Uzelac i drugi. Svijet kakav danas poznajemo bez njih bi bio zasigurno drugačiji.

Svjetski dan izumitelja obilježava se 9. studenoga na dan rođenja američke filmske glumice i izumiteljice Hedy Lamarr koja je bila inovatorica u području bežičnih komunikacija, ali za života nikada nije dobila zahvalu za svoj izum bez

Za pametne i pametnice

Povežite imena i portrete hrvatskih izumitelja s njihovim izumima! Potražite pomoć na internetu!

1. ZLATA BARTL

2. TOMISLAV UZELAC

3. SLAVOLJUB PENKALA

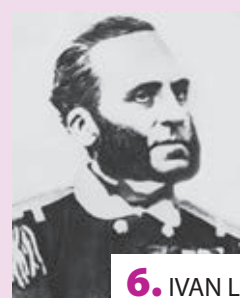
- a) torpedo
- b) padobran
- c) izmjenična struja
- d) prva hidroelektrana u Europi
- e) zračni brod
- f) naliveper
- g) MP3 player
- h) vegeta
- j) brzinomjer

4. VJEKOSLAV MEICHSNER

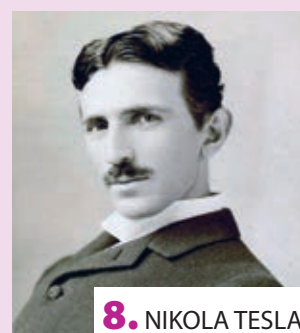
5. DAVID SCHWARZ

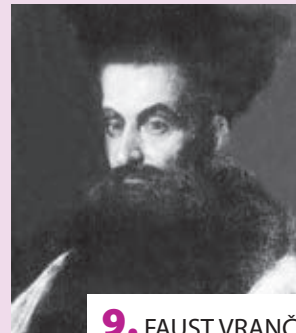
6. IVAN LUPIS

7. JOSIP BELUŠIĆ

8. NIKOLA TESLA

9. FAUST VRANČIĆ

Glasnikov glazbeni kutak

Grupa Pavel osnovana je 2007. godine i otada osvaja srce publike i pohvale glazbenih stručnjaka. Pavel je prijateljski sastav sa sastavom Vatra, vole se družiti i privatno i poslovno. Međusobno približavanje dogodilo se spontano, nakon toga je nastala bliska suradnja. Frontmen Aljoša Šerić i pjevačica Antonia su bračni par. Tekstovi njihovih pjesama obiluju životnim i ljubavnim temama, a pjesma „Poslije nas” bila je na samim vrhovima glazbenih lista, i upravo ta izvedba nominirana je za „Porin” u tri kategorije – za pjesmu godine, najbolju produkciju i najbolju izvedbu grupe s vokalom. Grupa Pavel peto studijsko izdanje najavila je novim singlom „Bijela jedra”, radi se o još jednoj pjesmi o bježanju, nehotice napisanoj o brodu koji stiže u spas, čiji su spot snimili za vrijeme izolacije na zelenim livadama pod Sljemenom u režiji Radislava Jovanova Gonzza.

„Negdašni“ običaji jesenskih radova

Udruga „Kulturno društvo Kerestur“ tijekom jeseni priredila je više prezentacija tradicionalnih jesenskih poljoprivrednih radova i običaja. Niz je započeo berbom grožđa, nastavljen je ljuštenjem kukuruza, a 21. listopada prikazano je kiseljenje zelja za zimnicu. Članice Pjevačkog zbora „Ružmarin“ i Udruge u kulturnom su domu predstavile način kiseljenja zelja. Voditeljica zbora Eržika Selek, Ilona Medli i Margita Andrašek rado su govorile o nekadašnjem okupljanju žena povodom jesenskih radova. Programu je nazočio i keresturski načelnik Róbert Polgár, koji se zahvalio Udruzi na njegovanju običaja i tradicije pomorskoga kraja.

Uvijek vesele članice zbora i kuturne udruge

Voditeljica pjevačkog zbora Eržika Selek pripremila je sve što je potrebno za kiseljenje zelja, „srpaču, lagvu, deske, čavel, peper, kuruzu, lorbeka, papriša, sol i zele“, nakon čega je započela priču o kiseljenju, dok su žene počele rezati glavice zelja.

„Negda su zeles pobirali da su već kuruzu pobrali, da su se približavale Sesevete. Na tjedan Seseveta neje bilo smeti rezati zeles, tak su starci rekli da zeles ne bude trdo, išče su i to rekli kaj morati je paziti kaj se ne porežemo, mert ak vu zeles ide krv onda zotog kiselog zela budu kuhali na karmini,“ „prepovedala“ je na kajkavskom dijalektu Eržika Selek, a zatim je nastavila Margita Andrašek: „Da smo zeles porezali dole i malo smo čakali žnimi kaj ne bude tak trdo, onda smo žene skup došle, tri al štiri pak smo se hapile rezati, potle smo nametali vu lagev, a gazda je gazil.“

Tako se tuklo s „tokačom“

Rezanje zelja

Priču je nastavila Ilona Medli koja je pokazala sve alate za kiseljenje zelja: „Od kose su složili serpaču, da se kosa trgla, od onoga su složili. To je jako oštro bilo, nato jako bilo fino rezati zeles i moči je bilo tenko rezati. Bilo je da nesu gazili, onda su tukli z tokačom, to je z drveta bilo, kaj su zotem tukli zeles kaj je nametano v lagev. Potle su donesli tokača z kojim su tokli.“

Eržika Selek nam je odala tajnu i pojasnila kako se začinjavalo zelje: „Prejde neg su nametali zeles, u lagev su bacili čavla, kaj zeles bude trdo kak čavel, onda su nametale i seme kuruze, kaj bo žuto, zatem se po redu, jen ret zela, nato lorbeka, pepriša celuga, prpra celuga i

fno go soli, nešče dene i trumana, al birša. Tak su naredale, dok je kadica ne bila puna. Zeles je moralo vodu pustiti. Da je bilo se gotovo, na vrh su deli krpv, deske, kaj su fest stisnule zeles i nato išče jenoga velikoga kemena. Tak se moralo kvasiti zeles v toplom meste, dok neje počelo dehnuti. Zeles su v pevnicu dnesle i saki tjeden ga prale“. Nakon toga pozvala je sve nazočne na užinu (nekada je to bila večera) i kušanje jela koja su se pripremla za takve prigode, „zdruzanog kalampera“ s prženom kosanom mašču, dinstanog zelja, pogača i kolača. Nisu izostale ni lijepe pomurske „popevke“, koje su se pjevale na radnim druženjima.

pe pomurske „popevke“, koje su se pjevale na radnim druženjima.

Predsjednica Udruge „Kulturno društvo Kerestur“ Erzsébet Deák Kovács unatoč pandemije pokušava okupiti manji broj mještana na prezentacijama običaja koje snima kamerom, a snimke dijeli na društvenim mrežama i prikazuje na seoskoj televiziji. Time pokušava njegovati hrvatske običaje i promovirati ih među Keresturcima, makar preko monitora i ekrana. Razgovaralo se i o sljedećoj prezentaciji običaja, predloženo je predstavljati čehanja perja.

Beta

U spomen

Anica Barić Bolla (1943. – 2020.)

Dana 27. listopada 2020., u 77. godini života, nakon duge i teške bolesti preminula je Anica Barić-Bolla, nekadašnja učiteljica Hrvatske osnovne škole u Peču. Anica Barić-Bolla rođena je 1943. u Martincima. Završila je budimpeštansku Hrvatsko-srpsku gimnaziju te trogodišnju učiteljsku školu u Budimpešti nakon čega se kao učiteljica na godinu dana zaposlila u Semartinu. Godine 1965. prelazi u rodno selo Martince, gdje radi

kao učiteljica još dvije godine, kako bi se potom zaposlila u pečuškoj Hrvatskoj školi, gdje je radila do umirovljenja 1994. godine. Ostatak će u pamćenju mnogih generacija koje su pohađale pečušku Hrvatsku školu.

Posljednji oproštaj Anice Barić-Bolla bit će 13. studenog 2020. u Mišljenu (Kozármisleny) u katoličkoj crkvi Szent Mór s početkom u 15.30 sati. Ožalošćena obitelj pokojnice moli sve koji dolaze na oproštaj da donesu samo struk cvijeća.

Branka Pavić Blažetin

U spomen

Đuro Pavić (1940. – 2020.)

Đuro Pavić rođen je 1940. u Salanti. Završio je Visoku nastavničku školu u Peču. Radio je kao nastavnik hrvatskoga jezika i glazbene kulture u osnovnim i srednjim školama u Salanti i Peču.

Znao je i volio zapjevati te je izdao i kasetu sa svojim pjesmama.

U vlastitoj nakladi objavio je dvojezičnu zbirku pjesama pod naslovom „Dosta/Elég – Pjesme” (1990.). Bio je jedan od utemeljitelja „Saveza Hrvata”, organizacije koja je utemeljena u siječnju 1990. u Peču.

Napisao je: „Pero uzimam u ruku kada se javi unutarnji nagonski glas.” Na književnoj sceni javlja se relativno kasno, prve stihove objavljuje početkom 70-tih. U poeziju Hrvata u Mađarskoj, kako piše književni teoretičar i povjesničar dr. Stjepan Blažetin, unosi nekoliko novih elemenata: ironijski prizvuk, sklonost ka poentiranju i igru riječima. Dvosmisljenim govorom i humorističnom intonacijom često pogađa upravo najbolnije točke naše stvarnosti. „Nije sigurno da svaki korak naprijed vodi cilju”, pisao je. Sklon je aforističkom izražavanju ili aforizmu uopće, a druga tema koja ga zaokuplja je ljubav i obitelj. Ljepota svijeta oko njega, događaji ulice, društveni procesi. Opraštamo se od njega stihovima njegove pjesme „Riječ”. Neka mu je laka zemlja!

*Riječ je stvorena
da nas spaja,
a ne za to
da daljine stvara.*

*Riječ je izvor:
sila snage,
bijes i toplina,
odraz i moć,
nastavak djela
kad padne ruka.*

Branka Pavić Blažetin

Hrvatska samouprava Pečuha
ima čast pozvati Vas i Vaše prijatelje na
otkrivanje spomen ploče

Stanku Kolaru

Svečanost će se održati
12. studenog 2020. (četvrtak) u 17:00 sati
u Hrvatskom klubu August Šenoa
(7624 Pécs, Esze T. u. 3.)

Program:

Glazbeni broj
Pozdravni govori
Otkrivanje spomen ploče

STOLNI BIOGRAD

U stolnobiogradske crkvi sv. Emerika (Városház tér 4) povodom Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje 18. studenog u 10 sati službit će se sveta misa na hrvatskom jeziku. Misu služi velečasni Vjenceslav Tot.

HRVATSKI ŽIDAN; PLAJGOR

Ovoga petka, 6. novembra pred židanskom crkvom će u 17 uri skupadojti mjesni vjernici da bi se po četrnaesti put piše ganuli do Plajgora, u čast sv. Martina. Shodišće s laternama, jačkama i molitvom ovom prilikom će biti drugačije u tom da sve će se odvijati pod vedrim nebom. Plajgorci, po običaju, kod bojnoga spomenika čekaju svoje susjede i otud će svi proći umjesto crkve sv. Martina na dvor Seoskoga stana. Za skromnim pogošćenjem će se svi lipo potihog ganuti domom piše.

Novi sustav emitiranja televizijskih signala u Hrvatskoj s DVB-T na DVB-T2

Mnogi su zabrinuti i iznenađeni i u Mađarskoj ovih dana zbog prelaska na novi televizijski signal, koji se od 27. listopada do 12. studenoga događa u Hrvatskoj. Prelazi se na novi sustav emitiranja televizijskih signala DVB-T2. Riječ je o naprednijoj tehnologiji, a novim sustavom signal će biti jači i njime će se kvalitetnije pokriti cijela Hrvatska, a bit će dostupniji i HD kanali. Hrvatska, kao i druge zemlje EU-a, obavezna je osloboditi frekvencijski pojas 700 megaherca koji se sada koristi isključivo za odašiljanje digitalne zemaljske televizije, a u budućnosti će se koristiti za mobilni širokopojasni pristup, za 5G mreže. Tendencija je odašiljanje HD signala preko DVB-T2, a prelazi se i na novi standard kodiranja videosignala HEVC. Prelazak na novi signal započeo je 27. listopada i u roku od tri tjedna će se po digitalnim regijama to učiniti u cijeloj Hrvatskoj. Broj kanala ostaje isti, samo što će se oni odašiljati u novom sustavu. Odašiljanje postojećeg DVB-T i novog DVB-T2 sustava predviđa se do polovice sljedeće godine kada, prema trenutnim planovima, proces završava gašenjem starog DVB-T sustava. Sukladno tome građanima ostaje dovoljno vremena za prilagodbu na novi sustav prijama TV signala.

Oko 650 000 građana Hrvatske koji su dosad televizijske programe pratili putem zemaljskih odašiljača i imaju zastarjele televizore više neće moći gledati TV program, osim ako se nisu unaprijed pripremili ili kupnjom novog televizora ili samostalnog prijavnika koji podržava DVB-T2. Građani čiji televizori imaju oznaku DVB-T2 neće morati raditi nikakve izmjene, a promjena se ne odnosi ni na one koji gledaju programe putem interneta, kabela ili satelita. Kako bi provjerili je li vaš televizor spreman za novi signal potrebno je jednostavnim pretraživanjem TV kanala provjeriti pojavljuju li vam se HD programi sa slikom i zvukom. Ako to nije slučaj, potrebna je kupovina televizora koji podržava DVB-T2 i HEVC ili nabaviti samostojeći prijavnik koji podržava DVB-T2 i HEVC kodiranje videa i spojiti ga na postojeći televizor.

Nakon prelaska na novi sustav, sredinom iduće godine signalom multipleksa M1 bit će pokriveno više od 99% stanovnika RH. Kvalitetnija, oštija i puno bolja slika televizijskih programa u HD

razlučivosti bit će uskoro dostupna na cijelom području Hrvatske. I to zahvaljujući novom DVB-T2 sustavu odašiljanja zemaljskog TV signala u kombinaciji s H.265/HEVC standardom kodiranja slike.

Detaljnije informacije su dostupne na web stranici „Gledaj bez brige“, a građani mogu kontaktirati odašiljače i veze na mail adresi problemi_prijam@oiv.hr ili na besplatni broj telefona 0800 0897, u slučaju da imaju problema s prijamom novog signala.

Branka Pavić Blažetin

MOHAČ

Orekestar Poklade iz Mohača izdao je CD pod nazivom „Balkántransz“, koji je premijerno predstavljen 30. listopada u Budimpešti u Glazbenoj kući „Fonó“, koja je i izdavač istoga. Mohačko predstavljanje bit će 8. studenoga u Kinu Kossuth. Orkestar Poklade koji često svira na hrvatskim događanjima u Baranjskoj županiji i šire utemeljen je 2010. godine. Orkestar svira glazbu s balkanskog prostora. Članovi orkestra su učenici Józsefa Kovácsa Versendija, Györgya Tiszajia i Petike Kovácsa. Orkestar čine izvrsni glazbenici, Tamás Balog Cérna – prim tambura, Roland Róka – prim tambura, Marko Cselinác - harmonika, vokal, Attila Andrics – basprim tambura, tapan, vokal, István Pávkovics – basprim tambura, harmonika, vokal, Dávid Bischof – tamburaški bas, Andor Bóka Balázs – brač tambura i Vivien Gráf – vokal. Ovi mladi glazbenici odrasli su u školi tamburaša grada Mohača, te su nakon desetogodišnjeg sviranja izrasli u jedan od ponajboljih i najpopularnijih sastava Srba i Hrvata u Mađarskoj. Kako sami govore, njihov repertoar obuhvaća melodijski i ritmički svijet gotovo svih balkanskih naroda, a oblikuju ga prema vlastitom ukusu. Sviraju na festivalima, koncertima, balskim zabavama i plesnim večerima. Nastupali su diljem Mađarske i Europe.

Foto: GEZA BARCSIK

(B.P.B.)